

УДК 371

І.М. Лапко, Ю.О. Кругова (КП ДонНТУ)

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ АКСІОЛОГІЧНИХ ТА АНТРОПОЦЕНТРИЧНИХ ПРОБЛЕМ

У статті показано вирішення аксіологічних та антропоцентричних проблем сучасної освітньої діяльності на прикладі розгляду основних аспектів педагогічної системи А.С. Макаренка

Ключові слова: педагогічна система, виховання, педагогіка, колектив, гуманізм, відповідальність, особистість.

Постановка проблеми. Одним із можливих шляхів творчого вирішення актуальних проблем теорії та практики сучасного виховання є звернення до педагогічної спадщини одного із видатних радянських педагогів А.С. Макаренка, який будував свою систему виховання на вмінні використати законів діалектичного матеріалізму та розвитку принципів гуманістичного й ціннісно-орієнтовного процесу навчання та виховання. Завдяки цьому він знайшов вдале рішення таких надзвичайно складних проблем, притаманних сучасності, як особистість та суспільство, свобода та необхідність, обов'язки та право, авторитет педагога та права колективу, вимогливість та любов, не протиставляючи їх один одному, а навпаки, підкреслюючи їх єдність. Педагогічна спадщина А.С. Макаренка є актуальним питанням становлення педагогічної науки та покращення процесу виховання на рівні державної значимості.

Соціально-педагогічні відкриття А.С. Макаренка цікавлять не тільки педагогів, але й представників різних галузей знань про людину та суспільство: соціологів, психологів, медичних працівників, політологів, економістів, релігійних діячів. Особливо цікаві дослідження А.С. Макаренка в області психології: соціальної, педагогічної та психології особистості.

Педагогіка А.С. Макаренка – це осмислений, наповнений образ життя, практика побудови умов становлення та розвитку людського в людині. Особливу актуальність та значимість набуває найважливіше принципіальне положення А.С. Макаренка про те, що «надо по-настоящему обратити педагогіку в активную, целеустремленную политическую науку» [1], що створює особистість, тип нової людини – активної, діяльної, обачної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз будь-якої теоретичної спадщини потребує дослідження його соціально-політичної та культурно-історичної обумовленості, теоретичних джерел у працях сучасників. Намагаючись краще зрозуміти принципи, границі застосовності ідей А.С. Макаренка дослідники звертаються до витоків його теорії та практики.

Аналіз спеціальної літератури показав, що сприйняття ідей Макаренка спільноту, як в нашій країні, так і за кордоном, переживало свої зльоти та падіння. До творчого надбання педагога-новатора ніколи не було спокійного, адекватного відношення, освоєння його ідей та досвіду почалося ще за його життя й неодноразово піддавалося жорсткій критиці з боку влади та науковців. Але завдяки як власному педагогічному досвіду, так і наполегливій праці послідовників діяльність А.С. Макаренка набула широкого визнання. Серед значної кількості дослідників аспектів багатогранної педагогічної спадщини А.С. Макаренка, які надали імпульси для розвитку педагогіки, особливої уваги заслуговують наукові роботи Козлова І.Ф., Медінського Е.М., Терського В.М., Моносзона Е.І., В.Е. Гмурмана, Колбановського В.М., Морозової Н.А. та інших вітчизняних та закордонних спеціалістів. Слід відзначити наукову роботу по вивченню спадщини А.С. Макаренка в інституті розвитку особистості під керівництвом Невської С.С.

Наприкінці ХХ ст. на основі досліджень педагогічної спадщини А.С. Макаренка були захищені докторські дисертації В.В. Кумаріним та А.А. Фроловим, який неодноразово підкреслював, що в дослідженнях педагогічної спадщини А.С. Макаренка не приділялось належної уваги історії, генезису та процесу розвитку ідей та досвіду педагога-новатора.

Ідеї А.С.Макаренка вплинули на розробку ряду концепцій виховання в останні десятиліття: концепція цілісного учбово-виховного процесу (Л.Ю.Гордін, В.С. Ільїн); з'єднання наукової освіти з суспільно-корисною продуктивною працею (С.Я. Батишев,); етичне виховання (О.С. Богданова, Н.І.Болдирев); колектив і особистість (А.А.Бодальов, Л.І.Новікова); програмування виховного процесу (М.Д. Віноградова, В.К. Д'яченко); проблема розвитку педагогічної майстерності (І.А. Зязюн, Н.В. Кузьміна, В.А. Сластенін).